

**Palatul
Telefoanelor**
**Peste nouă
decenii de poveste
și de inovație**

**Inaugurat în 1933, Palatul
Telefoanelor din București este
o clădire a cărei construcție a
suscitat dezbateri la începutul
anilor 1930. Unii o blamau
pentru extravaganta decorației
egiptene, alții o admirau pentru
modernitatea sa, în timp ce mulți
o percepeau ca pe un obiect
străin amplasat pe bătrâna Calea
Victoriei.**

Este cert că, atunci când a fost dezvăluită, bucureștenii au rămas cu gura căscată și cu privirea îndreptată spre verticala sa impunătoare. Orașul nu mai pomenise o asemenea clădire, care te ducea cu gândul la zgârie-norii din New York.

De-a lungul decadelor, Palatul Telefoanelor a stat în centrul fluxului de comunicare, fiind martorul și catalizatorul a milioane de conversații încărcate de emoții, vești și trăiri. Cabinele și cablurile sale au purtat esența umană – interacțiunea. În centrul fiecărei forme de comunicare se află omul, iar Palatul Telefoanelor a fost și continuă să fie simbolul conexiunilor umane, indiferent de evoluția mijloacele prin care ne exprimăm.

Dar cum a început totul?

Începuturile telefoniei automate în România

Prima instalație tehnică automată din România a fost montată la Expoziția Jubiliară din 1906, care a avut loc la București. Aceasta era dotată cu 20 de numere, fiecare având un sector dedicat. Primele convorbiri telefonice prin centrala automată destinată serviciului public s-au întâmplat pe 10 aprilie 1927, odată cu inaugurarea Centralei de pe Bulevardul Dacia, care dispunea de 3.000 de numere. Acest moment s-a petrecut la doar 23 de ani de la intrarea în funcțiune a primei centrale telefonice automate din lume, în orașul Michigan, SUA.

Ulterior, pe 5 iulie 1930, statul a cedat exploatarea rețelei telefonice Societății Anonime Române de Telefoane, societate cu capital american, pentru refacerea și construirea de noi trasee telefonice. După mai bine de trei ani, în seara zilei de 3 noiembrie 1933, la ora 24:00, rețeaua telefonică din București a fost complet automatizată prin punerea în funcțiune a centralei cu 12 linii Rotary. În acel moment, în București existau 18.000 de linii telefonice.

Între 1931-1939, au fost ridicate centrale telefonice în întreaga țară. Istoric, prima centrală telefonică automată a fost cea de la Ploiești (1932), dar aceasta nu a avut anvergura clădirii centrale.

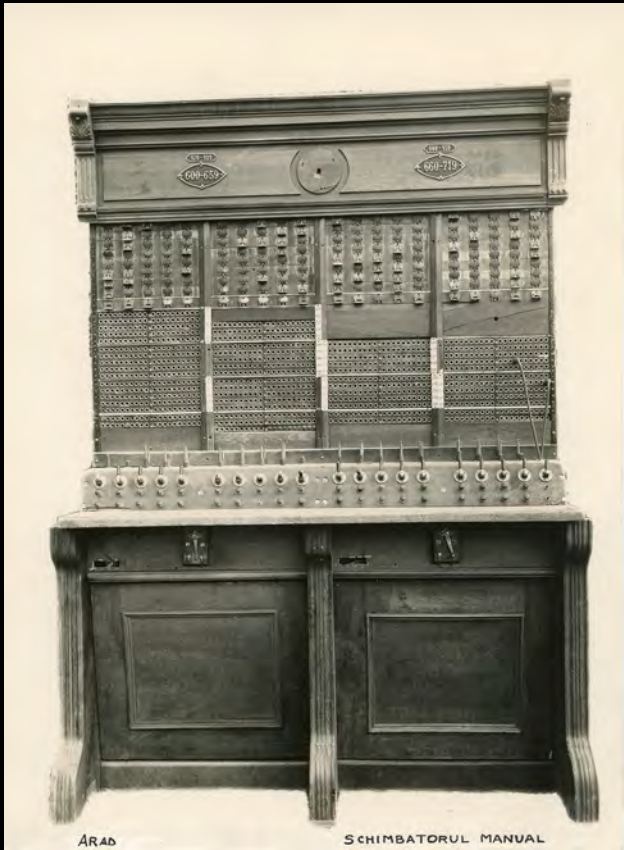
Până la finalul anilor 1930 erau construite clădiri ale telefoanelor în Sinaia (1936, Arad (1937, Cluj-Napoca (1937), Brăila (1937), Galați (1937), Craiova (1937), Cenăuți (1938), Chișinău (1938), Constanța (1938), Brașov (1939). Țate acestea se înscriau în aceeași linie arhitecturală, unele dintre proiecte fiind reutilizate și, deci, clădirile erau identice. Chiar dacă nu depășeau două niveluri peste parter și nu aveau anvergura palatului central, estetica era subordonată arhitecturii Art Deco, păstrând chiar și aceleași elemente de amenajare: mobilierul, corpurile de iluminat, ușile de acces.

Clădirea telefoanelor din Arad
(Foto – Arhivele Naționale ale României)

Lucrări de extindere a rețelei telefonice
(Foto – Arhivele Naționale ale României)

Schimbătorul manual, Arad
(Foto – Arhivele Naționale ale României)

Instalația nouă, Timișoara
(Foto – Arhivele Naționale ale României)

Palatul Telefoanelor: 91 de ani de istorie și inovație

În istoria telecomunicațiilor din România, anul 1933 are o semnificație aparte, marcând darea în exploatare a Palatului Telefoanelor, pe 24 aprilie. Până la finalul procesului de automatizare a convorbirilor telefonice în marile orașe amintite, Palatul Telefoanelor îi uimea de ani buni pe bucureșteni și pe vizitatorii din provincie. Se poate spune că cea mai mare parte din automatizarea convorbirilor telefonice din România s-a desfășurat la „umbra uriașei” clădiri de pe Calea Victoriei.

Decizia de la care a pornit totul

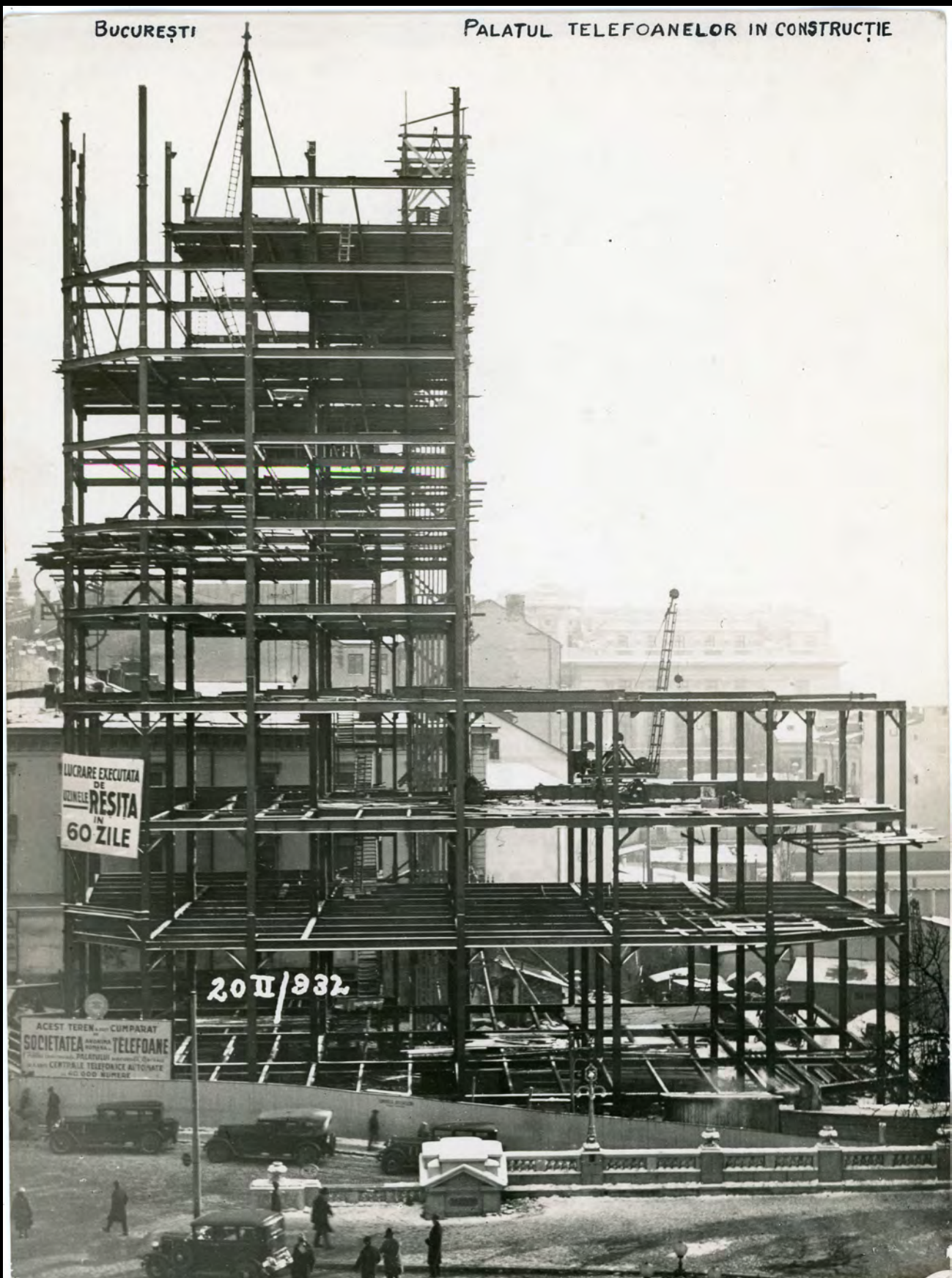
În 1918, Casa Regală și Consiliul de Miniștri se confruntau cu realitatea a trei state care funcționaseră cvasi-independent până atunci și cu absența unei infrastructuri care să le conecteze real într-un singur stat. Unite, dar nu chiar, cele trei principate aveau nevoie vitală de conexiune, de infrastructură și de funcționarea sistemului de comunicații național și internațional.

Un moment de referință care a șocat lumea bucureșteană interbelică a fost decizia din 1929 de a se construi Palatul Telefoanelor pe una dintre arterele principale ale orașului, marcând un moment esențial în modernizarea comunicațiilor. Construcția Palatului Telefoanelor a început pe 5 septembrie 1931, pe o suprafață de 2.280 de metri pătrați, cu o fațadă pe Calea Victoriei și una pe strada Matei Millo, fiecare având 34 de metri.

Suprafața construită a fost de 977 metri pătrați, iar clădirea impunătoare prin cei 52 de metri înălțime avea subsol, parter și nouă etaje. Piatra utilizată pentru fațadă însuma un total de 530 metri cubi, iar scheletul din oțel realizat la Uzinele de Fier și Domeniile Reșița SA cântărea nu mai puțin de 872 de tone.

BUCUREȘTI

PALATUL TELEFOANELOR ÎN CONSTRUCȚIE

Palatul Telefoanelor în construcție
(Foto – Arhivele Naționale ale României)

Clădirea a fost finalizată în 1933, într-un timp record, aproximativ 20 de luni, fiind considerată, la vremea respectivă, un adevărat zgârie-nori, asemenea celor din New York. Construcția era atât de impunătoare, încât mulți trecători traversau pe partea opusă a străzii, de teama înălțimii sale, nemaivăzute până atunci. A fost primul zgârie-nori din România, un simbol al modernității, următorul edificiu de acest tip având să fie ridicat abia în anii '70, Hotelul Intercontinental.

Ascensoarele reprezentau, de asemenea, un element de interes, fiind primele de acest tip instalate în România. Aveau o viteză impresionată pentru acele vremuri, de 2,50 metri pe secundă, adică 150 metri pe minut, permițând parcurgerea distanței de la subsol la etajul 9 în doar 18 secunde.

Astăzi, ascensoarele sunt moderne, dar ușile originale, pe care se pot vedea lujeri înalți încununăți cu flori de lotus, de inspirație egipteană, au fost păstrate, aducând în prezent puțin din farmecul istoric al clădirii.

Ușile ascensoarelor
(Foto - Ana Dumitru)

O poveste de succes, cu aromă cosmopolită

Pe seama proiectării Palatului Telefoanelor circulă multe povești, însă cea adevărată începe așa: un american și un român cu origine franco-neerlandezo-italiană și-au dat mâna pentru un proiect fabulos la acea vreme. Planurile clădirii au fost realizate de arhitectul american Louis Seabury Weeks, iar punerea în aplicare și detaliile au intrat în sarcina arhitectului român Edmond Van Saanen Algi.

La momentul începerii construcției Palatului Telefoanelor din București, arhitectul Edmond Van Saanen Algi (1882-1938) nu era deloc străin nici de proiectarea marilor clădiri administrative, nici de maniera de a proiecta arhitectură Art Deco și, într-un final, nici de arhitectura zgârie-norilor. Istoria de viață a arhitectului îl condusesse încă devreme (1914) în New York, Statele Unite, unde pare să fi fost interesat de arhitectura zgârie-norilor (în tehnică și capacități estetice).

Palatul Telefoanelor
(Foto – Arhivele Naționale ale României)

Cu o familie stabilită în Țara Românească de trei generații, Edmond Van Saanen Algi a apărut multor istoriografi ai arhitecturii românești drept o figură meteorică a unui arhitect străin aflat în trecere prin București. Totuși, acesta a realizat și alte clădiri emblematice, precum Palatul Academia de Studii Economice, corpul din Piața Romană, care a fost edificat în stil neoclasic între anii 1916 – 1925, pe care l-a proiectat în colaborare cu arhitecții Grigore Cerchez și Arghir Culina. O altă lucrare notabilă este vila lui Istrate Micescu, construită în stil neo-românesc lângă Gradina Cișmigiu, care pentru o lungă perioadă a găzduit sediul Bibliotecii Centrale Pedagogice.

În perioada studiilor la Paris, Van Saanen Algi îl cunoscuse pe Louis Seabury Weeks (1881-1971), arhitect din New York cu care s-a reîntâlnit pentru proiectul Palatului Telefoanelor, după mai bine de 10 ani. Deși titrat în presa românească din epocă drept unul dintre cei mai celebri arhitecți americani ai zgârie-norilor, se cunosc foarte puține informații despre acest arhitect. Se știe că a lucrat pentru compania International Telephone & Telegraph și că a fost implicat în construcția sediului ITT, de pe 67/75 Broadway Street, a Edificio Telefonica din Madrid, uzinelor Federal Electric Manufacturing sau a Drydock Savings Bank.

Inaugurarea Palatului Telefoanelor

Momentul unirii efective a României prin comunicații, la fel de important precum dezvoltarea căilor ferate, a început odată cu darea în funcțiune a Palatului Telefoanelor. A fost unul dintre motivele pentru care, la inaugurare, Majestatea Sa Regele Carol al II-lea a fost prezent și a susținut un discurs.

În ziua inaugurării, Palatul Telefoanelor a fost vizitat de un număr impresionant de personalități din cercurile oficiale, politice, economice și financiare. La ora 10:30, în holul cel mare al parterului, unde se instala serviciul comercial al societății, arhiepiscopul Platon Ciosu a oficiat, în prezența M. S. Regele Carol al II-lea și a reprezentanților guvernului și ai societății, un serviciu religios.

Cuvântarea M. S. Regele Carol al II-lea, la ceremonia de inaugurare a Palatului Telefoanelor:

„Inaugurând astăzi noua Centrală a Societății de Telefoane, inaugurăm un nou avânt în viața economică a Țării. În ritmul modern, toată lumea a putut constata că cel mai important factor de progres sunt comunicațiile. De aceea, am salutat și salut cu bucurie inițiativa colaborării dintre Stat și Societatea de Telefoane. Critice, după cum a spus și d-l Președinte al Consiliului de Administrație, nu lipsesc desigur. Poate sunt și eu dintre aceia cari le-am constatat uneori. Trebuie să recunoaștem însă că efortul făcut este demn de laudă și suntem siguri că, în acest ritm, Societatea de Telefoane se va strădui și va ajunge să mulțumească pe toată lumea. Dacă legăturile telefonice în București și în interiorul țării lăsau câteodată de dorit, e locul să recunoaștem că legăturile internaționale, și aci este rezultatul important pentru viața economică a țării, sunt din cele mai perfecte. Mulțumind Societății de Telefoane pentru efortul făcut, și sperând că el vă continua și de acum înainte, sunt convins că Țara nu va avea decât să câștige de pe urma acestei munci”.

De-a lungul anilor, Palatul Telefoanelor a găzduit numeroase vizite la nivel înalt – miniștri ai României (primul apel interurban a fost dat de către Ministrul Comunicațiilor și prefectul de Prahova, din Palatul Telefoanelor), oficialități ale Casei Regale, precum și oaspeți internaționali.

Context în epocă

Atunci când se turna fundația clădirii Palatului Telefoanelor, pe Calea Victoriei, circulau deja automobile Ford, doamnele purtau rochii tăiate peste genunchi și pălării tot mai mici, iar cinematografele de pe Bulevardul Elisabeta aveau și câte șapte reprezentații pe zi de filme americane. Era epoca vibrantă a jazz-ului și a cocktail-ului, dar și a celebrilor cântăreți Jean Moscopol și Zavaidoc. Era vremea telefonului, când misivele și depeșele erau depășite de noul și senzaționalul mijloc de comunicare.

Și, tot la acea vreme, centrul Bucureștiului era împărțit în patru sectoare, pe culori - verde, albastru, galben și negru, mahalalele ieșeau alături de orășeni și se băteau cu flori la Șosea de Ziua Regelui, pe 10 mai, iar Calea Victoriei era împânzită spre Palatul Regal de ateliere de croitorie, de pălării și de cele mai fine cosmetice.

Vremuri șic!

CALEA VICTORIEI BUCUREȘTI

10

Calea Victoriei
(Foto – Arhivele Naționale ale României)

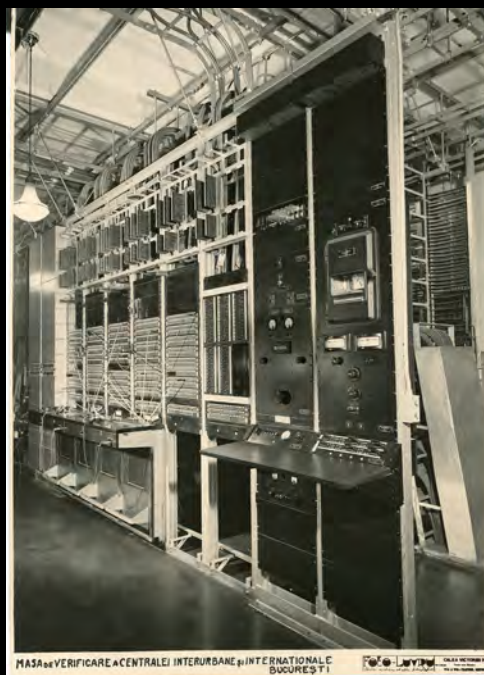
Primele inovații

Primele inovații, de la sisteme de comunicații la aparatură, au fost realizate aici sau au fost prezentate în expoziții la Palatul Telefoanelor (anii 1933-1978 – telefoane cu design pe sezoane, telefoane electronice cu claviatură, telefonul cu robot sau videotelefonul.

Și alte premiere: primele cabine telefonice, primele apeluri internaționale, centrul non-stop de dispecerat și asigurare a legăturilor telefonice, „refugiul” convorbirilor pe care nu le puteai avea de la telefonul de acasă, în regimul comunist.

Inovații 1
(Foto – Arhivele Naționale ale României)

Inovații 2
(Foto – Arhivele Naționale ale României)

„Acu nu vreau să mor, mon cher, până ce n-oi vedea și eu Turnul Telefoanelor”

Într-un ziar din 1936, Costache Popescu, un provincial, este urmărit de reporterul Universul pentru materialul „Ancheta unui provincial”.

„Acu nu vreau să mor, mon cher, până ce n-oi vedea și eu Turnul Telefoanelor — mi-a scris el — că am auzit că al Colții s-a dărâmat. M-aș urca și în Foișorul de foc, o dorință a mea din copilărie, pe care n-am putut-o realiza până acum. Aș vrea să văd toate minunățiile Bucureștilor vostru, preschimbat de nu-l mai cunoști. Dar pun rămășag că tot am să mă simt ca acasă la mine. Pentru asta nu-ți scriu când vin, ca să nu mă aștepți la gară. Vreau să mă descurc singur...”

Palatul Telefoanelor de-a lungul anilor

Nu doar gazdă a evenimentelor remarcabile ale epocii sau element de referință în vizitele la București, ci și în tranșee, oamenii din comunicații au contribuit la câștigarea războiului. Marele Stat Major General al Armatei a adus mulțumiri funcționarilor de la Societatea de Telefoane București, care și-au arătat devotamentul în îndeplinirea datoriei în momente decisive pentru siguranța Statului. Deși Palatul Telefoanelor a fost sub focul rebelilor în zilele de 22–24 ianuarie 1941, funcționarea legăturilor telefonice în folosul armatei a fost tot timpul asigurată.

Palatul Telefoanelor a fost o adevărată reductă apărată și la Revoluție. Declarația Comitetului Național de Apărare a anunțat că armata va trimite vehicule blindate pentru a apăra sediul Televiziunii Române, sediul Radio, Comitetul Central și Palatul Telefoanelor. Acestea urmau a fi apărate și de parașutiști la Revoluție.

Momente cheie din istoria Palatului Telefoanelor

- 1933** Erau 8.000 de posturi telefonice, numărul acestora crescând în **1940** la 92.000, dintre care 66.500 de posturi automate. Cuvântarea directorului general al Societății de Telefoane despre evoluția rapidă a comunicațiilor și răspunsul ministrului Comunicațiilor au avut loc la Palatul Telefoanelor.
- 1934** S-a discutat despre Palatul Adriatică, ce urma să fie construit în apropiere de Palatul Telefoanelor. „Primăria ridică acum problema necesității, ca noul imobil al „Adriaticei” să fie simetric cu Palatul Telefoanelor, astfel încât să se dea un aspect estetic viitoareii piețe a Teatrului Național. Problema e însă foarte dificilă, deoarece Palatul Telefoanelor este ieșit din aliniere, așa că o simetrie din punct de vedere al alinierii nu se vă putea realiza niciodată, iar ca înălțime, Palatul Telefoanelor e greu de concurat”, scria presa vremii.
- 1936** S-a făcut primul fotoreportaj de pe acoperișul Palatului Telefoanelor.
- “Cine se urcă pe o clădire înaltă nu mai recunoaște Bucureștii, dar surprinde multe secrete. Piețele și străzile Capitalei capătă perspective și aspecte

nebănuite, când sunt privite de la înălțime. Dacă vă veți urca pe platforma de sus a turnului telefoanelor și credeți că veți vedea, de acolo, Bucureștiul picioarele dv., vă înșelați! În primul moment nu veți recunoaște nimic, nici o clădire, nici o stradă. De sus, panorama Bucureștilor este uluitoare.”

Cablul telefonic interurban București-Ploiești s-a inaugurat aici. Ministrul Comunicațiilor din **1939** a și avut prima convorbire cu prefectul de Prahova.

1941 Statul Major al Armatei a mulțumit funcționarilor din Palatul Telefoanelor că au păstrat comunicațiile în timp ce erau atacați.

1944 Deși a fost vizat de bombardamentele din august 1944, palatul nu a fost distrus și a putut să țină funcțional serviciul comunicațiilor. Presa difuza intens către cetățeni mesajul de a nu utiliza telefoanele decât pentru cazuri extrem de urgente sau pentru a chema autoritățile în situația rănirii lor.

1940–1946 În perioada 1940-1946, clădirea a fost supraetajată cu două etaje și extinsă pe latura Matei Millo – Ion Oteteleșanu.

1958 Începând de la 1 august 1958 s-a inaugurat pentru prima oară un serviciu special pentru transmiterea de urgență a fotografiilor peste hotare.

anii '50

La finalul anilor '50 începe să se pregătească o reorganizare a comunicațiilor. Astfel, în 1958 se înființează în cadrul Palatului Telefoanelor „Serviciile Speciale 05” care să ofere cetățenilor informații: operatoarele răspund „(...) la cererile abonaților începând cu «ora exactă», starea timpului din orice oraș al țării.”

Tot acum s-a tipărit și prima carte de telefon pentru provincie: „Această carte de telefon care va fi pusă la dispoziția tuturor solicitanților, va cuprinde pe regiuni și adresele tuturor abonaților. Până astăzi nu a existat o asemenea carte de telefon, iar tipărirea ei a fost impusă de necesitățile unei largi utilități publice”. (Steagul roșu, 8 august 1958)

anii '60

În anii '60 se tipărește în premieră o carte de telefon care cuprinde toți abonații, instituții, întreprinderi etc., din provincie. “Această carte de telefon, care va fi pusă la dispoziția tuturor solicitanților, va cuprinde pe regiuni și adresele tuturor abonaților. Până astăzi nu a existat o asemenea carte de telefon, iar tipărirea ei a fost impusă de necesitățile unei largi utilități publice”.

**1995–
2001**

În perioada 1995-2001, Palatul Telefoanelor a trecut prin ample lucrări de consolidare, iar mai apoi, începând din 2018, prin lucrări de construcții privind finalizarea consolidărilor necesare și modernizarea clădirii în scopul adaptării la noile norme de rezistență și securitate la incendiu. Lucrările de modernizare au fost finalizate în 2024, permițând redeschiderea clădirii conform legislației în vigoare.

Palatul Telefoanelor se află pe Lista Monumentelor Istorice ale Municipiului București și face parte din Zona Protejată numărul 16 „Stradă simbol a orașului Calea Victoriei”, având grad de protecție maxim. Sunt protejate valorile arhitectural-urbanistice, istorice și de mediu natural în ansamblul lor: trama stradală, fondul construit, caracterul și valoarea urbanistică.

Reconectarea cu Bucureștiul și cu industria telecomunicațiilor

După investiții de peste 7 milioane de euro, în 2024, Palatul Telefoanelor se reconectează cu Bucureștiul, cu industria telecomunicațiilor. Clădirea monument istoric și-a redeschis porțile pentru noi generații de specialiști telecom. O parte din echipa Orange Romania își desfășoară acum activitatea în fabulosul edificiu.

Acest demers vine după ce la 1 iunie 2024 a fost finalizată fuziunea dintre Orange Romania S.A. și Orange Romania Communications S.A.

Orange Romania de astăzi unește istoriile a două companii care au adus pe piața locală cei mai buni experți în servicii mobile de telecomunicații, Orange Romania (fostul Mobil Rom), și în servicii fixe de telecomunicații, Orange Romania Communications (fostul Romtelecom).

Știați că...?

Instalația automată de la primul etaj al clădirii avea o capacitate inițială de 12.000 numere și urma să înlocuiască multiplul de la acea vreme de 8.000 de numere? Această instalație putea fi sporită până 40.000 de numere de telefon, maximum care puteau fi concentrate într-un singur oficiu.

Odată cu introducerea serviciului automat, convorbirile locale se efectuau fără ajutorul operatoarelor, iar instalațiile fuseseră astfel studiate încât timpul de așteptare să nu depășească trei secunde.

Traficul interurban al abonaților din București se situa la o medie de 3.800 de convorbiri interurbane și 500 internaționale pe zi. Aceste cifre cuprindeau traficul de plecare, de sosire și de tranzit.

Rețeaua urbană a Societății de Telefoane cuprindea:

- Fire: 40.707 km;
- Cabluri aeriene: 21.239 km;
- Cabluri subterane: 126.708 km;
- Printre cablurile instalate se afla și cel mai mare cablu din lume având sub același înveliș de plumb 2.424 de circuite duble.

Peste 23 de furnizori din România și din afară au contribuit la construcția Palatului: oțelul provenea de la Reșița, tâmplăria și mobilierul de la fabrica Vasile Ionescu, iar Uzinele Metalurgice Titan din Galați au dat țevile galvanizate.

Timpul de construcție a fost unul record (5 septembrie 1931– 24 martie 1933).

O construcție remarcabilă conturată de simboluri

Ca să știm pe unde ne poartă pașii în acest moment, dar și ce putem admira în clădirea care i-a uimit pe bucureșteni în urmă cu 91 de ani, iată câteva informații inedite despre Palatul Telefoanelor.

„Vibe” american pe Calea Victoriei

Nu este o legendă: proiectul clădirii a fost făcut în America. Arhitectul român cu origini cosmopolite Edmond Van Saanen Algi, care a coordonat proiectul la București, a confirmat, în epocă, acest fapt.

În ansamblul clădirii, au fost folosite ornamente care făceau trimitere la iconografia egipteană, fapt mai puțin obișnuit pentru arhitectura Art Deco bucureșteană. Motivele - floarea și frunzele de lotus sau răsăritul de soare - au fost folosite în diferite elemente decorative ale clădirii și realizate cu materiale diverse, iar stilizarea și geometria (linii oblice și bucle subțiri) sunt cele care unifică vizual toate aceste elemente și le fac să pară diferite și, în același timp, „la fel”.

În ansamblul său, dar și prin diversele detalii decorative, clădirea este o reflexie a arhitecturii zâgrie-norilor americani construiți în mare parte în aceeași perioadă pentru companiile de telefonie. Arhitectura Palatului Telefoanelor pare că împrumută crâmpie din celebrele realizări ale arhitecților Ralph Thomas Walker sau Buchmann & Kahn.

Vibe american
(Foto – Arhivele Naționale ale României)

Ce putem admira în Palatul Telefoanelor

Răsărit de soare: decorația principală a fațadei

Unul dintre elementele decorative distinctive ale clădirii se află pe coronamentul acesteia, sub forma a două grupuri de câte patru casete, dispuse pe fațadele principale. Acest element simbolic leagă clădirea de marile exemple ale arhitecturii Art Deco ale perioadei și aduce clarificări pentru ideea general acceptată că Palatul Telefoanelor are o arhitectură tipică Art Deco, prin utilizarea decorațiilor de inspirație egipteană.

Arhitectura Art Deco este recunoscută pentru utilizarea tiparelor geometrificate, cu motive clar definite, precum trandafirul, floarea de papirus, mugurul, fulgerul, ziguratul și multe altele. În cazul Palatului Telefoanelor, motivul predominant este cel al răsăritului de soare, un simbol puternic al prosperității, abundenței și progresului. Acest simbol reflectă perfect aspirațiile epocii, integrându-se armonios în stilul Art Deco și subliniind modernitatea și optimismul pe care clădirea le transmitea în contextul dezvoltării tehnologice și economice interbelice.

Răsărit de soare
(Foto – Ana Dumitru)

Pâlnie telefonică sau lampă modernă? Mânerul de uşă al intrărilor principale

Unul dintre elementele decorative cele mai neobişnuite ale Palatului Telefoanelor întâmpină publicul încă de la intrarea în clădire. Acestea sunt mânerele uşilor principale de acces (a publicului şi a funcţionarilor) dinspre Calea Victoriei, compuse din câte două perechi de calote metalice străpunse de câte un tub flexibil. Forma curioasă a mânerelor de uşi de la cele două intrări principale ale Palatului Telefoanelor era interpretată în epocă drept un simbol al „pâlniilor telefonice” cu fir flexibil al telefoanelor publice.

În toată lumea, marile palate proiectate pentru companiile de poştă şi telegraf începând cu ultimele două decenii ale secolului al XIX-lea făceau uz de decoraţii simbolice (statui, ornamente din ipsos, basoreliefuri). Acestea aveau rolul de a vorbi publicului despre funcţiunea clădirii şi despre modernitatea instituţiei.

Pâlnie telefonică
(Foto – Ana Dumitru)

Mici fragmente de simplitate modernistă: tâmplăria intrărilor principale

Tâmplăria ușilor principale de acces în Palatul Telefoanelor pare foarte simplă, cu o fereastră rectangulară înconjurată de un chenar metalic. Decupajul geometric al tâmplăriei, care subliniază desfășurarea pe verticală, este echilibrat de liniile orizontale ale barelor de inox care compun mânerul ușii. Tocmai această sobrietate a desenului ușii face ca acesta să pară un element mai puțin important al ansamblului clădirii. Este, dimpotrivă, unul deosebit de aparte, care amintește designul Bauhaus. O compoziție similară fiind prezentă chiar la tâmplăria accesului principal al clădirii școlii de la Bauhaus – Dessau, inaugurată în 1925.

O privire atentă atrage însă atenția asupra faptului că nu toate elementele care se pot vedea astăzi sunt cele originale.

Tâmplăria intrărilor principale
(Foto – Ana Dumitru)

Retrageri în trepte și corpuri de iluminat fără becuri: portalul intrării publicului

Accesul principal în Palatul Telefoanelor se face printr-un portal masiv, unul dintre elementele distinctive ale clădirii. Portalul de acces este un element aparte în arhitectura Art Deco, iar un astfel de element poate fi întâlnit la foarte multe dintre clădirile bucureștene realizate în aceeași perioadă. Compoziția se bazează pe retrageri în trepte și are rolul de a marca și mai bine accesul, prin intermediul umbrelor care accentuează muchiile materialului.

Portalul intrării publice
(Foto – Ana Dumitru)

Tablă de șah și linii orizontale: pardoseala parterului

Pardoseala parterului este realizată dintr-o succesiune de contururi rectangulare care încadrează suprafețe desenate cu carioaje ce utilizează trei culori contrastante: ocru, negru și verde. Această înșiruire de „table de șah” structurează spațiul, evidențiind prezența elementelor constructive finisată cu aceeași nuanță de ocru.

Desenul în tablă de șah sau cu benzi și linii ce marchează direcții și elemente structurale sau decorative a fost utilizat frecvent în epocă, în compoziții complexe sau mai sobre, pentru clădiri publice (administrative, școli, spitale etc.), pentru spațiile comune ale blocurilor de locuințe sau chiar în interioarele locuințelor. Cromatica se baza fie pe contrastul alb și negru, fie pe folosirea unor nuanțe contrastante policrome. Materialele folosite erau plăcile de marmură sau de mozaic turnat colorat.

Pardoseala parterului
(Foto – Ana Dumitru)

„Totul este verde în casa telefoanelor”: ghișeul publicului

Cele două benzi continue ale ghișeului fix, placate cu marmură verde, se deschid asemenea unor aripi către intrarea principală, invitând publicul în spațiul generos al holului de primire. Policromia plăcilor de marmură și mozaic turnat folosită pentru placarea soclurilor, pereților și a mobilierului fix era uzuală în epocă. Cu toate acestea, culoarea verde a ghișeului nu era o alegere întâmplătoare a arhitectului și nu se limita la amenajarea holului central, fiind o componentă a identității vizuale a companiei (conceptul nu era încă folosit în epocă).

De la poarta de intrare de culoare verde, marmura ghișeului, desenele în șah ale pardoselii, mușamaua pardoselii subsolului, pereții și podeaua din „camera schimbătorului interurban” până la costumele telefonistelor, toate acestea foloseau tonuri și nuanțe de verde. Conform unor consemnări care se păstrează din epocă, acesta a fost un aspect care a impresionat publicul, pe lângă fascinația pentru mașinăriile complicate din sălile tehnice.

Perioada interbelică a fost fără îndoială unul dintre momentele cheie ale emancipării de gen, numărul femeilor funcționare crescând în anii 1930, fiind generat în mare parte de învățământul asociat telecomunicațiilor. Timbrul vocii feminine părea să se transmită mai ușor.

Ghişeu publicului
(Foto – Ana Dumitru)

Mănunchiuri de lujeri prelungi: pilaștrii din Marele Hall Public

Coloanele din sala de primire a publicului sunt printre puținele elemente ale parterului care conțin detalii decorative, amintind de sursa de inspirație egipteană. Capitelurile propriu-zise, prismatice și aplatizate, sunt susținute de pilaștri cu secțiune pătrată. Robustețea coloanelor este redusă prin chenare care se întind pe aproape toată lungimea lor, iar muchiile coloanelor par lujeri prelungi ale unor frunze subțiri de lotus suprapuse în grupuri de câte trei.

Arhitectul a folosit elemente decorative de factură egipteană în diverse puncte cheie ale clădirii.

Unele dintre acestea sunt similare cu cele folosite pe capitelurile coloanelor, de exemplu la elementul decorativ ce încadrează poarta de acces.

Pilaștrii din Marele Hall
Public (Foto – Ana Dumitru)

Trepte luminoase: plafonul și scafele de lumini ale Marele Hall Public

Marea sală a publicului nu pare, la prima vedere, foarte mult transformată față de momentul inaugurării. Cu toate acestea, schimbările unor mici detalii conferă acum o imagine diferită a spațiului. Unul dintre aceste detalii este tocmai organizarea suprafeței plafonului. Inițial, spațiul interior era structurat prin ritmul stâlpilor și al grinzelor, care creau o împărțire a plafonului în casete pătrate. O astfel de divizare a suprafeței plafonului era amplificată prin multiplicarea efectului pe înălțime, după tiparul negativ al formei de zigurat. Scafe și profile poziționate în retragere subliniau formele geometrice simple ale plafonului. Singurele decorații erau cele ale capitелurilor coloanelor și aceasta datorită intenției arhitectului de a crea un spațiu „de o extremă sobrietate”. Așa cum era descrisă în publicațiile vremii, sala mare a holului central era inundată într-o lumină „feerică”, ce crea un efect „întimidant”, de „măreție”.

Folosită în diverse modalități, lumina este unul dintre ingredientele cele mai importante în scenografia interioarelor Art Deco. În acest caz, arhitectul obținuse prin crearea succesiunii de scafe o dublare a efectului luminii indirecte. Această strălucire intensă pune în evidență structura și făcea ca tavanul să apară asemenea unei sticle mate, sablate.

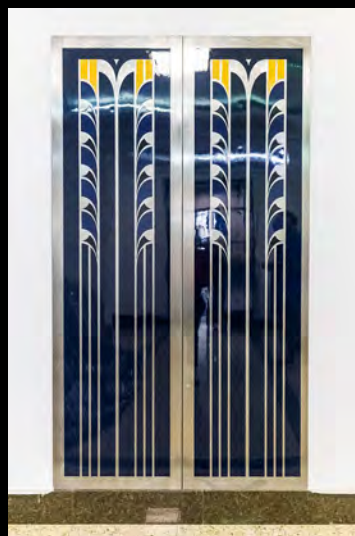

Trepte luminoase
(Foto – Ana Dumitru)

294 de pași și 18 secunde: ușile ascensorului de la Palatul Telefoanelor

Ascensorul principal a fost unul dintre puținele componente ale clădirii care nu au fost realizate în țară. Ușile sunt decorate cu motivul florii de lotus, într-un desen stilizat, iar același motiv este reluat în diverse formule în ornamentele clădirii.

Numărată în etaje (12), metri (52) sau număr de trepte (294), marea înălțime a Palatului Telefoanelor a fost una dintre temele intens subliniate în presă pentru o bună perioadă de timp. Nu era astfel deloc întâmplător faptul că ascensorul Palatului Telefoanelor (străbătea întreaga înălțime în 18 secunde!) era unul dintre elementele tehnice aduse din America. Astfel, ascensorul a reprezentat fără îndoială unul dintre simbolurile tehnicii moderne, legat de îndrăzneala de a realiza construcții cât mai înalte cu putință.

Ușile ascensorului
(Foto – Ana Dumitru)

Metal și sticlă: ușile de separare a circulației parterului

Ușile de separare între Marele Hall Public și zona de acces a funcționarilor nu sunt deloc obișnuite. Ușile propriu-zise, finisate cu vitralii, sunt încadrate de un contur inegal, îngust în părțile laterale și de o lățime mai mare în partea superioară.

Floarea de lotus este unul dintre motivele care au făcut ca arhitectura Art Deco să fie ușor de recunoscut. În forme variate, mai unduioase sau mai geometrizate, floarea de lotus a fost utilizată în arhitectură și în decorarea obiectelor de mobilier. Lumina este un ingredient important: ferestre, panouri decorative, uși despărțitoare decorate cu vitralii viu colorate sunt unul dintre cele mai specifice moduri de utilizare a luminii.

Ușile de separare
(Foto – Ana Dumitru)

Geometrii simple și ordinea spațiului: desenul pardoselii din holul etajului 8

Pardoseala holului de la etajul 8, al „Direcțiunii”, este extrem de sobră. Două elemente cheie sunt decupate pe un fundal alb, uniform: un desen decorativ care combină forme geometrice simple (pătrat și cerc) și un element rectangular de culoare închisă. În ciuda austerității lor, aceste elemente sunt elemente ordonatoare ale spațiului în imaginea generală.

Compoziția de pătrate rotite și cercuri, pusă în relație cu forma circulară a corpului de iluminat, creează o linie imaginară verticală, făcând ca mobilierul și restul corpurilor de iluminat să graviteze în jurul acestui ax. „Covorul” de marmură verde, alungit după forma culoarului boltit, are rolul de a direcționa privirea direct către intrarea în sala de ședință.

Geometrii simple 1
(Foto – Ana Dumitru)

Geometrii simple 2
(Foto – Ana Dumitru)

Corpurile de iluminat, Tiffany Style, fac istorie la capitolul decorațiuni interioare

În spațiul holului de primire de la etajul 8 se află amplasată o plafonieră realizată dintr-o delicată lucrătură metalică pe care sunt montate fragmente de sticlă mată. Perechea acestui corp de iluminat se află în biroul directorului. Ierarhia celor două spații se transpune în alegerea celor două modele de plafoniere. Unul are motive geometrice simplificate, iar cel de al doilea este lucrat cu motive decorative delicate, de inspirație clasică. Plafoniera din hol are un bandou alcătuit dintr-un șir de spirale și profile metalice simple care împart suprafața de geam în sectoare de cerc, în timp ce corpul de iluminat din biroul directorului are centurile cilindrice ale lămpii acoperite de șiruri de ove și ghirlande de flori.

Prin expresia lor, cele două corpuri de iluminat deschid alte capitole din istoria amenajărilor, putând fi lesne încadrate în ceea ce poartă în sens foarte larg numele de Tiffany Style. Titlul face trimitere la lămpile din metal și sticlă colorată, concepute de Louis Comfort Tiffany și Clara Driscoll și devenite celebre în America la sfârșitul secolului al XIX-lea. Datorită faimei căpătate de Tiffany, denumirea s-a extins, desemnând (indiferent de producător) lămpile care combinau lucrături fine metalice cu sticlă translucidă.

Corpurile de iluminat de la etajul 8 – hol
(Foto – Ana Dumitru)

Corpurile de iluminat de la etajul 8 - birou director
(Foto – Ana Dumitru)

Structură metalică și patru coloane cu capiteli din lemn: vestibulul sălii de consiliu

În afară de placarea pereților cu panouri din lemn furniruite, holul care conduce către sala de ședințe conține un element special: un grup de patru coloane cu capiteli din lemn. Montat asimetric pe ghișeul garderobei, acesta susține tavanul boltit al holului ce conduce către sala de consiliu. Un astfel de detaliu „tradițional” pare foarte neobișnuit pentru o clădire despre care se spunea că este cea mai modernă prin inovatoarea structură metalică ce permitea o înălțime de neegalat.

În realitate, în ciuda modernității pe care companiile o promovau prin construcția zgârie-norilor, detaliile decorative și arhitectura interioarelor păstrau numeroase elemente inspirate din tradiție, multe dintre acestea în formele lor autentice. Amenajarea etajului 8, în special a holului, amintește de interioarele americane din perioadă, realizate pentru clădiri publice sau pentru apartamente.

Pentru contextul românesc de la începutul secolului XX, găsirea unui nou limbaj arhitectural care să reflecte identitatea națională era un demers de mare importanță, generând dezbatere aprinse între arhitecți. În anii 1930, încă se discuta intens despre felul în care arhitectura orașului ar trebui să arate: tradițională sau modernă.

Mai mult, încă din acea perioadă se vorbea despre această „dublă față” a arhitecturii: o estetică exterioară modernă, sobră și funcțională, și un interior domestic, bogat decorat.

Patru coloane 1
(Foto – Ana Dumitru)

Patru coloane 2
(Foto – Ana Dumitru)

Șiruri de flori înghețate și pătrate: lambriurile holului și secretariatului de la etajul 8

Biroul secretariatului este placat până la înălțimea de aproximativ un metru cu panouri din lemn, ritmate de casete decorative. Era uzuală pentru Art Deco utilizarea furnirurilor în combinații diferite pentru a crea desene și, în acest fel, pentru a transforma suprafețele cât mai mari ale încăperilor în suport pentru decorații bogate. În acest caz, elementele decorative se limitează la șiruri de casete încrustate în lemn, reprezentând flori într-un desen geometric, care se asortează cu motivele utilizate pentru diversele decorații ce se regăsesc în ansamblul clădirii.

Reduse la forma unor profile simple, asemenea unor rame, același tip de ritmare a lambriurilor prin șiruri de casete se găsește și în zona holului de primire. Modestia reprezentării face ca acestea să pară intervenții ulterioare. Într-o compoziție și mai elaborată, modelele decorative erau introduse de către arhitectul Edmond Van Saanen Algi și în designul mobilierului. Scaunele originale, proiectate de către arhitect, aveau spătarele decupate în săgeată, amintind de forma tipică a motivului răsăritului de soare. Același motiv, într-un desen mult mai elaborat, se găsea sculptat pe brațele laterale ale scaunelor.

Motivul răsăritului de soare a fost des utilizat în decorația Art Deco și reprezintă tema principală ornamentală a clădirii.

Lambriurile holului 1
(Foto – Ana Dumitru)

Lambriurile holului 2
(Foto – Ana Dumitru)

O lume în miniatură: feroneria ușilor

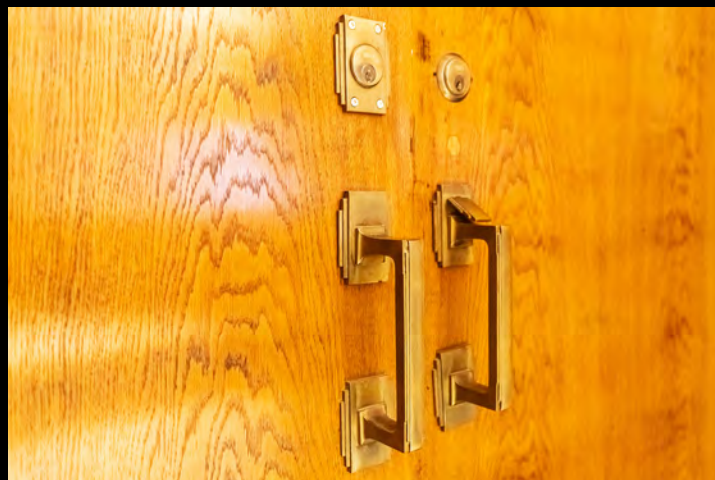
Deși poate părea un detaliu ne semnificativ, elemente mărunte păstrează povești savuroase despre moda timpurilor trecute. Este și cazul feroneriilor care se mai păstrează încă la ușile de stejar ale etajului opt.

Majoritatea materialelor utilizate pentru clădirea Palatului Telefoanelor erau produse și montate în România, de către furnizori autohtoni. Ascensorul, tâmplăriile, broaștele și feroneria ușilor erau, însă, de proveniență americană.

Mânerele de ușă, măștile (shields) acestora și ale încuietorilor sunt specifice ornamentației skyscraper-style, care prin forma stilizată de zigurat simbolizau siluetele marilor clădiri de birouri americane.

Feroneria 1
(Foto – Ana Dumitru)

Feroneria 2
(Foto – Ana Dumitru)

Un corp de iluminat cu zeci de becuri: plafonul sălii de consiliu

Plafonul sălii de consiliu de la etajul 8 joacă un rol esențial în organizarea spațiului și în crearea atmosferei. Arhitectul Edmond Van Saanen Algi a ales să creeze o imagine care inspiră sobrietate tehnică, în locul unei imagini clasice cu decorații greoaie din ipsos și candelabre fastuoase, așa cum amenajase în aceeași perioadă arhitectul Ignacio Cárdenas sălile conducerii Palatului Telefoanelor din Madrid.

Plafonul este alcătuit dintr-un carioaj de grinzi aparente, dese, dispuse perpendicular, care conferă impresia unui cadru uniform. Împreună cu corpurile de iluminat amplasate în fiecare spațiu care se decupează între grinzi, marele plafon arată asemenea unui corp de iluminat enorm ce acoperă întreaga suprafață a tavanului. Aerul modern al acestui „ansamblu de iluminat” era și mai mult accentuat de forma cubică a aplicelor. Acestea sunt astăzi înlocuite cu elemente noi, contemporane. Cuburile luminoase, originale, au fost produse pentru Palatul Telefoanelor de uzinele timișorene Dura, care își făcea publicitate în perioadă drept „prima fabrică de corpuri de iluminat din România”. Aceste corpuri de iluminat utilizau un patent special creat în 1929 de arhitectul și artistul Walter (Georg) Kostka pentru o companie germană.

Plafonul sălii de consiliu 1
(Foto – Ana Dumitru)

Plafonul sălii de consiliu 2
(Foto – Ana Dumitru)

Plafonul sălii de consiliu 3
(Foto – Ana Dumitru)

Un design unicat: finisajele birourilor

Birourile direcției și sala de ședințe au o amenajare aparte, datorită acoperirii suprafeței pereților cu lambriuri ritmate de chenare înalte de lemn din care se decupează suprafețele ușilor. Mobilierul fix este încastat în perete sau îmbracă până la înălțimea ușilor suprafețe bine definite, creând biblioteci sau dulapuri vestiar. Pentru arhitecții perioadei, implicarea în designul amenajării interioare și al mobilierului era extrem de atrăgătoare și devenea un motiv de mândrie. Arhitectul Edmond van Saanen Algi, care se ocupase de întreg proiectul palatului, este cel care a proiectat și mobilierul pentru etajul 8.

Finisajele birourilor 1
(Foto – Ana Dumitru)

Finisajele birourilor 2
(Foto – Ana Dumitru)

Comori ascunse: balustrada scării Palatului Telefoanelor

Pentru o clădire foarte înaltă, așa cum este și Palatul Telefoanelor, utilizarea scărilor pentru a parcurge clădirea pe înălțime nu este neapărat o opțiune. Cu toate acestea, în casa scării se păstrează unul dintre elementele foarte specifice pentru Art Deco, și anume balustrada din fier forjat care parcurge toată înălțimea scării. Forma oblică a balustradei este ritmată de montanți verticali, creându-se astfel o succesiune de chenare decorative de forma unor paralelograme, ce închid în interiorul lor mănunchiuri de frunze stilizate, realizate din elemente simple din platbandă metalică, ușor curbate. Imaginea, foarte geometrizată, trimite la familia motivelor egiptene folosite în întreaga clădire. Ar putea să pară un decupaj din desenul ușilor vitraliu de la parter.

Balustrada
(Foto – Ana Dumitru)

Obiectele pierdute

O serie de obiecte și de elemente care au făcut parte din discursul expresiv al clădirii nu mai există astăzi. Ele s-au pierdut în urma transformărilor succesive ale clădirii. Acestea sunt: fresca „Îndrumarea graiului”, Paul Aburel; Harta planisferă din sticlă sablată, Edmond Van Saanen Algi; liftul de producție americană, Otis; decorația din piatră, poziționată în dreapta intrării funcționarilor; mobilierul (scaunele) de la etajul 8, Edmond Van Saanen Algi.

De ce le amintim? Pentru că au fost concepute ca mijloc arhitectural de comunicare și pentru că ne ajută să privim în ansamblu toate elementele Palatului Telefoanelor, până la cele mai mici detalii.

e aici